

De oesters van Sint Niklaas

A. Riewé

'Dus aanstaande zaterdag om vier uur 's-ochtends bij de ingang van de Maastunnel, ja?' Deze zin werd 'toen' regelmatig gehoord, 'en werd gewisseld tussen een haagse en een rotterdamse amateurgeoloog, die fanatiek genoeg waren om vele weekeinden op hun bromfiets van vindplaats naar vindplaats te scheuren, waarbij onder andere de Rupelklei van België zich in een brede belangstelling mocht verheugen.

Ook het weekend waarvan hier sprake is zou dat gedeelte van België weer eens worden bekeken. Omdat de streek van Boom en oostelijker al herhaaldelijk was bezocht, hadden ze besloten ditmaal eens meer naar het westen te gaan. Dokumentatie was er niet of nauwelijks, en de tactiek bestond eenvoudig hieruit, dat er in het landschap werd rondgespeurd naar hoge schoorstenen. Tien tegen één zat daar een kleigroeve aan vast...

Op de betreffende zaterdag trof men elkaar op de afgesproken tijd en samen met de voertuigen werd de diepe roltrap naar het binnenste van de Maastunnel afgedaald. Beneden moest je fietsen brommen mocht niet. Dan verder richting Dordrecht. De voorste bromfiets, een onvervalste Berini M21, deed vervelend en wilde niet goed trekken. Z'n baas besloot tot een nood-ontkoling van de uitlaat, hetgeen tot een zwarte plek op de straat leidde, juist voorbij de brug in Dordt, een plek die jaren later nog te zien was!

De verdere tocht verliep voorspoedig, en na enkele uren werd de andere zijde van de Schelde bereikt, en het uitkijken naar schoorstenen begon. Dit leidde tot succes in de buurt van Sint Niklaas, waar onder aan de schoorsteen inderdaad een steenbakkerij werd aangetroffen. Rondspeurend over het terrein van deze fabriek, die op zaterdag niet of nauwelijks in bedrijf was, werd tussen de vele lange droogschuren een levend wezen aangetroffen, waaraan we beleefd toestemming vroegen om de 'leemput' te bezoeken. In onvervalst vlaams sprak deze man de historische woorden 'Awel, jao 't is goe. 't Is voor de oesters zeker, dá ge komt?'

Beide geologen-van-de-kouwe-grond keken elkaar aan en dachten ongeveer hetzelfde. Wie had ooit gehoord van oesters in de Rupelklei ? Maar ja, wat wist zo'n arbeider nu van geologie? Op weg naar de groeve maar. Dat was nog niet eens zo simpel, en precies vanaf de verkeerde kant ging het de diepte in, zodat er door eindeloze rietvelden gestruind moest worden om aan het graaffront te komen.

Dáár, tussen de rietstengels, vond de voorop lopende man een wit, kalkachtig brok, en hij zei 'Als je niet beter wist, zou je denken dat dit een stuk oester was. Krijgt die vent nog gelijk ook!'. Even later vond nummer twee een soortgelijk brok, en de wenkbrauwen schoten omhoog. Iets verder lag nog iets wat er op leek, en toen nog één, en nog één...! Totdat er natuurlijk een stuk gevonden werd waar nog een slot aanzat, zodat met absolute zekerheid vaststond, dat het inderdád stukken van oesters waren. Naarmate beide onversaagden dichterbij het graaffront kwamen, werd de kwaliteit van de oesters steeds

beter en werden er zelfs gave kleppen gevonden, en tenslotte zelfs exemplaren met beide kleppen nog intact. Dicht bij de wand lag de groeve-bodem werkelijk bezaaid met de mooiste oesters en onze helden kwamen handen, en armen, en tassen tekort om alle schatten bij elkaar te houden. Het waren ook niet zomaar oesters, nee, het waren forse exemplaren, met een diameter van meer dan 15 centimeter (in verscheidene richtingen gemeten!) en een gewicht van verscheidene kilo's.

Een eenzame arbeider was nabij de graafmachine aan het werk, op het onderste deel van de schuin afgegraven wand. Wat was hij aan het doen? Met een groot pikhouweel hakte hij oesters uit de zware klei, om te voorkomen dat ze met de klei mee afgegraven zouden worden en dus uiteindelijk in de stenen terecht zouden komen. Hij was er dus de oorzaak van dat de groevebodem bezaaid lag met oesters Hij vertelde verder dat die oesters maar in een dunne laag voorkwamen, maar wel dicht op elkaar, 'n echte oesterbank dus. Ook vertelde hij dat juist onder de groevebodem een laag vuurstenen lag, waar de graafmachine uiteraard nèt bovenbleef, om schade aan de kleipers te voorkomen, kortom een leerzaam gesprek, al bleek (veel) later dat de vuurstenen geen vuurstenen waren, maar fosforieten.

Met veel moeite en na lang aarzelen werden uit de eindeloos grote voorraad de bèste stukken gekozen om mee te nemen, en na een moeizame tocht terug naar de brommers werden op het eerste voertuig zes, en op het tweede vijf exemplaren gepakt. En aldus vertrokken de elf mooiste, grootste, zwaarste exemplaren uit Sint Niklaas.

Uiteraard was hiermee het weekeind nog niet om. De planning was, om ook in Zelzate te gaan kijken, waar naar verluidt een tunnelbouwput was, waar misschien wel Eoceen te zien zou zijn. Dus: brommers bestijgen en op weg richting Zelzate. En je weet verder maar nooit wat je onderweg nog aan schoorstenen te zien zou krijgen...

Dat laatste werd echter een tegenvaller, want in de buurt van Lokeren begon de Berini langzaam aan ongecontroleerde schommelbewegingen te maken, totdat zijn berijder uiteindelijk noodgedwongen moest vaststellen dat er iets mis was. Bij nadere inspectie bleek een onverantwoord aantal spaken van het achterwiel het begeven te hebben. Zes oesters was duidelijk teveel geweest, en verder rijden onmogelijk! Dus op zoek naar de fietsenmaker!

De fietsenmaker in Lokeren had zich zojuist gewassen en zijn werkpak verwisseld voor z'n nette weekeindkleren. Hij zat comfortabel aan de zaterdagavondmaaltijd, maar bleek bereid 'eens te komen zien', toen hij van onze narigheid hoorde. Enkele uren later was het ook zijn narigheid, want werkelijk alles zat tegen bij die reparatie. Zo bleek het moeilijk te zijn om de remtrommel los te schroeven. Kruipolie, en de ene hamer na de andere hadden geen succes, en pas geleidelijk aan drong het door, dat de remtrommel van een engelse draad was voorzien, en dús de andere kant op moest worden gedraaid. Toen ging het al beter. In België was kennelijk het merk Berini niet erg courant. Dat bleek ook uit het feit, dat onze goede man niet beschikte over de juist maat spaken. Niet voor één gat te vangen knipte hij langere spaken op lengte en sneed daar nieuwe schroefdraden op. 's-Avonds om een uur of elf was de Berini weer zo goed als nieuw! En de rekening? Kom daar nu eens om!

De verdere tocht behoeft hier niet te worden beschreven. Het Eoceen van Zelzate was er inderdaad, maar zonder fossielen. Veel interessanter waren de kwartaire lagen erboven. Daarvan moest óók nog het nodige mee, zodat op zondagavond twee krakende en steunende, door doodmoeie lieden bestuurde bromfietsen weer thuis kwamen.

Tot zaterdag, hè, vier uur Maastunnel !